Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Februar 2007
10. årgang nr. 1

Nyt fra Museumsforeningen

Seneste nyt

Orientering fra bestyrelsen

Elisabeth Just Møller har orlov frem til 1. maj 2007. Elisabeth Just Møllers bestyrelsespost varetages i orlovsperioden af Eva Würtz, mens hvervet som ansvarshavende redaktør af *Nyt fra Museumsforeningen* varetages af Jens Thorkil Hansen. *(Red.)*

Kalender for kommende arrangementer

Dato / 2007	Arrangement
24. februar	Vandretur i Usserød
29. april	Mathildevejen / Frydenlund
7. maj	Generalforsamling
10. maj	Frederiksberg Slot
20. maj	Flora Danica ensemblet
10. juni	Nivaagaard / Ringovnen
16. september	Købmagergadekvarteret

Se mere om arrangementerne under "Kommende arrangementer".

Konsekvenserne af de nye kommunesammenlægninger

Som det vil være læserne bekendt fandt der den 1. januar 2007 kommunesammenlægninger sted for mange af de kommuner, som Hørsholm Egns Museum har dækket. Museet har arbejdet målrettet på at bevare det gamle dækningsområde og hvis muligt at udvide det.

Samarbejdet med Hørsholm kommune fortsætter uændret. Samarbejdet med den gamle Karlebo Kommune er udvidet til at gælde den nye Fredensborg Kommune. For den tidligere Birkerød Kommune, som nu er en del af Rudersdal Kommune, har museet fået til opdrag at stå for de arkæologiske opgaver i hele den nye kommune. Samtidigt bliver samarbejdet med Kroppedal Museum udvidet.

Opgaverne for Farum Kommune, som nu er en del af Furesø Kommune, er endnu ikke afklaret. Som sagerne står lige nu har museet, arkæologisk set, fået udvidet området ganske betydeligt, hvilket giver basis for en spændende fremtid. Der bliver bl.a. mulighed for at samarbejde Vedbæk fundene med fundene i Nivå området. Vi fra Museumsforeningen ønsker Hørsholm Egns Museum held og lykke med de nye opgaver. *(JTH)*

Amsterdam Kro

Af Jens E. Christiansen, Nivå.

Ved en misforståelse var teksterne til de to fotografier, der illustrerede artiklen: Et venligsindet orkester ved Amsterdam Kro i sidste nummer af *Nyt fra Museumsforeningen*, desværre faldet ud. Der skulle have stået:

Foto 1. Da billedet i sin tid blev afleveret til museets arkiv er det fejlagtigt blevet oplyst, at det er fra 1944.

Foto 2. Ifølge Frederiksborg Amts Tidende afholdt Livgardens Musikkorps i september 1939 nogle koncerter i Hørsholm og Usserød, bl.a. en ved Amsterdam Kro den 20. Det må være denne begivenhed, der er indfanget af fotografen. Koncerterne kan opfattes som en slags tak til kommunens borgere for den private indkvartering af over 1000 gardere fra sikringsstyrken.

Indvandrerpolitik i Hørsholm 1842?

Af civilingeniør Mogens Sander Hansen, Farum.

Lokalhistorisk Arkiv i Hørsholm indsamler og opbevarer al slags historisk materiale fra hele egnen, og her kan man få belyst mange spændende forhold fra lokalområdets historie. En lille pakke indeholder således bilag til en sag om indvandrere, som sogneforstanderskabet i Hørsholm behandlede i 1842. Desuden kan man følge sagsforløbet i en forhandlingsprotokol med referater af forstanderskabets møder, i en kopibog med afskrifter af dets breve og i Hørsholm birks politiprotokol, alle på Landsarkivet for Sjælland.

Sogneforstanderskaberne var begyndelsen til de senere sogneråd og blev oprettet af den enevældige konge ved anordning af 13/8-1841. I Hørsholm sogn blev medlemmerne valgt på et møde i "Postgaarden i Hirschholm den 6. December 1841". Sognepræsten var født medlem, og desuden valgtes proprietær A. A. David på Rungstedlund som formand samt 4 gårdmænd og 4 borgere fra byen, nemlig 1 smedemester, 1 bagermester, 1 købmand og 1 inspektør.

På et af de første møder den 11/7-1842 vedtog man at få undersøgt, om de svenskere, der opholdt sig i sognet, havde behørigt pas. Der blev

Udgivet af: Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn. Postadresse: Sdr. Jagtvej 2-4, 2970 Hørsholm

skrevet til sognefogeden, og han udarbejdede en liste pr. 31/7 med navnene på i alt 25 svenskere, der boede i sognet. Alle undtagen to havde enten gyldigt pas eller havde opholdt sig i sognet i mange år. De to blev så indkaldt til forhør hos birkedommeren den 24/9, hvor den ene, tjenestekarlen Mons Nielsen, fik pålæg om at skaffe sig et pas inden 8 dage og derfor rejste tilbage til Sverige. Den anden, pigen Marie Svendsdatter, der ernærede sig ved at sy og spinde, blev gift den 26/12 med en karl i Vallerød, der i øvrigt selv var født på Hven, og dermed sluttede sagen.

Proprietær David, sogneforstanderskabets formand 1842-47. Fotografi i Lokalhistorisk Arkiv.

Foruden navnene indeholder sognefogedens liste en del oplysninger om svenskernes erhverv og ankomst til Danmark, og de giver sammen med folketællingerne et interessant billede af svensk indvandring til Hørsholm-egnen på den tid. Om 12 af de 25 oplyses, at de har "boet her i mange år". 7 af disse kan findes i folketællingen fra 1834, og i andre kilder kan man se, at mindst 5 må være kommet hertil før 1810. Af de senere tilkomne har 10 "været her i nogle år", og datoerne på passene og folketællingen 1840 viser, at de må være kommet i årene 1839-41 eller måske lidt før. En tømrer havde pas fra februar 1842, og om to drenge fra Hven, der boede i Rungsted, hedder det, at de "kun tjener her om sommeren ved fiskeri".

Sogneforstanderskabets møde den 11/7-1842 er refereret i forhandlingsprotokollen. Alle medlemmerne var til stede undtagen et, men det fremgår ikke, hvorvidt de har stemt om beslutningen om at undersøge svenskernes pas. Som begrundelse nævner referatet kun, at det menes, at der opholder sig flere svenskere i sognet, hvis papirer ikke er i orden. Det viste sig så at være tilfældet for 2 ud af de 25 undersøgte. Begge havde dog et såkaldt præstebevis, så de kan næppe betragtes som "illegale" indvandrere. Sognefogeden skriver udtrykkeligt, at Hørsholm by er undtaget fra hans liste, og det samme gælder formodentlig Usserød. På den basis kan man beregne svenskernes andel af befolkningen i landsbyerne i Hørsholm sogn i 1842 til knapt 4 %, hvoraf omkring halvdelen var indvandret indenfor de sidste 5 år. Da der blev afholdt folketælling med angivelse af fødested i februar 1845, var tallet vokset til ca.7 %, hvilket viser, at den svenske indvandring var i kraftig stigning i årene omkring 1840. I de pågældende områder blev den næsten fordoblet to gange i løbet af få år. Det fremgår i øvrigt, at andelen af svenskere i Hørsholm by og Usserød i 1845 var lidt over henholdsvis 1 og 2 % og dermed væsentligt mindre end i resten af sognet. Så vidt man kan se, er der ikke foretaget tilsvarende undersøgelser i andre sogne i området, kun i Søllerød vedtog sogneforstanderskabet i april 1842 at " forfatte en Fortegnelse over de mange Svenskere, som have Tieneste her i Sognet for at de kunde blive tilholdte at vende tilbage til deres Hjemstavn, saasnart de ikke have lovlig Ret til at opholde sig her". Det var en af flere forholdsregler, der skulle hindre folk i at "falde Fattigvæsenet til Byrde", men det vides ikke, om den blev gennemført. Ved folketællingen i 1845 var der 3 % svenskere i Søllerød sogn, 2,6 % i Lyngby, 2,2 % i Gentofte, 1,2 % i Karlebo og mindre end 1 % i Birkerød og andre sogne i nærheden.

Hvad kan have fået sogneforstanderskabet i Hørsholm til at tage dette på daværende tidspunkt åbenbart lidt usædvanlige initiativ? Indvandringen af svenskere var åbenbart større i Hørsholm end de fleste andre steder i 1842, men hverken kilderne eller medlemmernes baggrund tyder på, at sogneforstanderskabet har set det som et problem. Alle medlemmerne var arbejdsgivere i et eller andet omfang og kan derfor ikke have haft nogen økonomisk interesse i at begrænse indvandringen. Over halvdelen var født udenfor sognet, og flere af dem beskæftigede selv svenskere, så der har næppe været tale om lokalpatriotisme eller generel modvilje mod udlændinge. I 1845 havde købmand Laudrup således en svensk tjenestekarl, formanden, proprietær David, havde svenske tjenestefolk på sine gårde både i 1850 og 1855, og svenskerne var som regel værdsat som en god og stabil arbejdskraft. Det nærmeste, man kan komme en forklaring, er nok, at de nyvalgte medlemmer og måske især formanden har taget deres opgave alvorligt og nærlæst den kongelige anordning af 1841. Her står bl.a. at forstanderskaberne bør forhindre betleri og løsgængeri og bidrage til god politiorden. Måske har man også delt Søllerøds bekymring for udgifterne til fattigvæsenet, for ifølge politiprotokollen blev personer

Udgivet af: Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn. Postadresse: Sdr. Jagtvej 2-4, 2970 Hørsholm

uden legitimation jævnligt anholdt og forhørt i Hørsholm birk. Her ses også, at netop proprietær David i 1842 fik to enker fra Rungsted og deres mandlige logerende indkaldt til forhør for at få undersøgt, om de havde lovligt erhverv. Kvinderne levede af at sy for folk og manden af dagleje, så han fik besked på at møde igen med attest fra sine arbejdsgivere.

Nyt fra Museet

Hørsholm Egns Museums arbejdsplaner 2007 – 2010

Af museumsinspektør Lisbet Hein.

Museumsloven foreskriver, at de statsanerkendte museer i løbet af det første år i hver kommunal valgperiode udarbejder planer for arbejdet i de kommende fire år. Bestyrelsen for Hørsholm Egns Museum har netop vedtaget museets arbejdsplaner 2007 - 2010, på grundlag af et oplæg af museets tre faginspektører. Opgaven har været vanskelig, fordi museets arbejdsområde som nævnt andetsteds i dette blad er blevet udvidet – uden at økonomien er fulgt med. Derfor har museet for 2007 lagt en "nødplan", der indebærer, at museet i dette år koncentrerer sig om at få udført det lovbestemte arbejde, indarbejdet de nye arbejdsområder, og i øvrigt arbejder på at få tilført øgede driftsmidler til museet. Mange af de udadvendte opgaver må desværre stilles i bero, til økonomien, forhåbentlig snart, er faldet på plads. Herefter vil museet kunne tage fat på at realisere de mange spændende tiltag, som arbejdsplanerne 2007 – 2010 rummer. Interesserede medlemmer kan få tilsendt arbejdsplanerne (helst pr. mail) ved henvendelse til museet.

Industrikulturens år 2007

Af museumsinspektør Lisbet Hein.

Forandring og bevaring

Når samfundet ændrer sig, ændrer de fysiske omgivelser sig naturligvis også. Da det traditionelle danske landbosamfund var ved at forsvinde, forsvandt mange af de gamle gårde og landsbymiljøer. Da industrien for alvor gjorde sit indtog i byerne, var det på bekostning af mange gamle byhuse og håndværkergårde, ja hele købstadsmiljøer. Som det er særdeles tydeligt på Hørsholm-egnen, har bilismens fremmarch skabt et helt nyt bybillede, nye boligmønstre har også sat deres præg, og mange af de gamle gårde og ejendomme er forsvundet eller "indpakket" i ny bebyggelse.

I Danmark er der generelt interesse for at redde de mest "værdifulde" gamle bygninger og kulturmiljøer for eftertiden. Man accepterer, at samfundet og omgivelserne ændres, men ønsker ikke, at udviklingen skal ske for enhver pris. Lovgivningen har gennem de sidste årtier strammet op på kravene især til kommunernes planlægning og til forvaltningen af tilladelser til bygge- og anlægsarbejder. Borgerne og interesseorganisationerne bliver hørt, og de lokale museer inddraget. Imidlertid er der stor forskel på, hvor stor interesse, der er for at bevare de forskellige typer bygninger og miljøer. Det ligger i rygraden på de fleste danskere, at landets kirker, slotte og herregårde skal bevares – og de har da stort set alle været omfattet af fredning i mange år. I slutningen af 1800-tallet vågnede interessen for gamle gårde og landbrugsbygninger, hvad der bl.a. førte til oprettelsen af Frilandsmuseet i 1920'erne og efterhånden til mange fredninger. Lidt senere var det byernes gamle huse, man begyndte at føle omsorg for – mange steder desværre alt for sent. På Hørsholm-egnen kan vi også se interessen, som den f. eks. viste sig omkring 1970, da "Fuglsanghus" fra 1760'erne stod for nedrivning eller i sagerne omkring bevaringen af Kokkedal og Rungsted Ladegård.

Bevaringen af industrimiljøer

Men hvad skal der ske med de gamle industribygninger, der ikke længere er brug for, nu hvor vi er ved at have lagt industrisamfundet bag os? Mange mennesker betragter, måske ubevidst, industribygninger som uinteressante eller ligefrem grimme. "De pynter ikke i landskabet" er en almindelig betragtning. Men passer vi ikke på, vil alle spor af den tid, hvor Danmark var et industrisamfund, snart være forsvundet.

For at skabe opmærksomhed omkring de endnu eksisterende bygninger og miljøer fra industrikulturens tid, har kulturministeren og Kulturarvsstyrelsen erklæret 2007 for "Industrikulturens år". Fokus er ikke bare industribygninger, men også andre bygninger eller miljøer, der på den ene eller anden måde er opstået omkring industrien, f.eks. institutioner og boligområder. Foreninger, museer og kulturinstitutioner er blevet opfordret til at lave arrangementer omkring temaet, og der er fra centralt hold opbygget en organisation, der står for koordineringen. Der har været gang i forarbejdet gennem nogle år, bl.a. har museerne i hvert af landets (nu nedlagte) amter udpeget en række særlig værdifulde industriminder, hvoraf nogle i 2007 vil blive udvalgt til særlig beskyttelse og bevaring.

I Hørsholm Egns Museums område er Den militære Klædefabrik i Usserød og Ringovnen i Nivå indstillet til den centrale bedømmelse. Det er på denne baggrund, at Museumsforeningen i

Udgivet af: Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn. Postadresse: Sdr. Jagtvej 2-4, 2970 Hørsholm

Adresseret tryksag

Afsenderadresse:
Museumsforeningen
for Hørsholm & omegn
Sdr. Jagtvej 2-4,
2970 Hørsholm

POST
DANMARK
PP
000

91442 ARC 409
NIVA BIBLIOTEK
NIVA CENTER 30
2990 NIVA

2007 har arrangementer omkring disse to gamle industribygninger.

Afholdte arrangementer

Grevinde Danners lejlighed

Takket være velvilje fra Dansk Arbejdsgiverforening kunne Museumsforeningen den 16. november 2006 besøge Grevinde Danners lejlighed, der nu er en del af foreningens lokaler. Grevinde Danner købte huset af tømmerhandler Maags bo i 1863. Maag havde indrettet lejligheden i klassisk stil med bl.a. vægmalerier af Constantin Hansen. Grevinde Danner lod en del overmale for at tilpasse rummene til hendes klunkemøbler, men Arbejdsgiverforeningen har ført huset så godt som muligt tilbage til det oprindelige udseende.(*HB*)

Kommende arrangementer

Lørdag den 24. februar 2007 – Omkring den militære Klædefabrik i Usserød

Mødested og tid: Kl. 14.00 på P-pladsen ved Fabriksdam. Ingen tilmelding til spadsereturen, der er gratis og varer til kl. 16.00. For yderligere oplysninger henvises til *Nyt fra Museumsforeningen nr. 4/ 2006*. (*HB*)

Søndag den 29. april 2007 - Mathildevejen og Frydenlund

Museumsinspektør Lisbet Hein, Hørsholm Egns Museum og en museumsinspektør fra Rudersdals Museum tager os med på en spadseretur på Mathildevejen med afslutning i Frydenlunds dejlige park. Artikel om Mathildevejen kan læses i Hørsholm Egns Museums Årbog 2005/06. Turen er på ca. 5 km i ujævnt terræn, og deltagerne bør være godt gående.
Mødested: Hørsholm Ridehus, Gøgevangen 83 ved Folehaveskoven.
Tidspunkt: Kl. 10.00 – 13.30.
Tilmelding: Senest den 30. marts til Hørsholm Egnsmuseum, 45 86 07 11 i kontortiden (tirsdag-fredag kl. 10-14) eller på e-post: post@hoersholmmuseum.dk.
Deltagere: Medlemmer af Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn samt medlemmer at Historisk topografisk Selskab for Søllerødegnen. Deltagerantal: ca. 50.
Pris: 60,- kr. pr. person (beløbet opkræves umiddelbart efter tilmelding ved udsendelse af girokort). Prisen inkluderer bl.a. bus, der kører tilbage til Ridehuset. (*HB*)

Mandag den 7. maj 2007 – Generalforsamling

Der indkaldes hermed til Museumsforeningens ordinære generalforsamling **mandag den 7. maj 2007 kl. 19.30** i Sognehuset, Rungstedvej 23, 2970 Hørsholm. Dagsorden ifølge vedtægterne. Nærmere orientering følger i næste nr. af *Nyt fra Museumsforeningen*.

Efter generalforsamlingen vil historikeren Michael Bregnsbo, lektor ved Syddansk Universitet, holde foredrag om Christian VII's dronning Caroline Mathilde. (*JTH*)

Derudover kommer flg. arrangementer:
Torsdag den 10. maj 2007 – Rundvisning på Frederiksberg Slot. **Søndag den 20. maj 2007** – Flora Danica ensemblet spiller på Næsseslottet ved Furesøen i Holte. **Søndag den 10. juni 2007** – Havevandring ved Nivaagaard samt besøg i Ringovnen. **Søndag den 16. september 2007** - Spadseretur i Købmagergadekvarteret.

Arrangementerne omtales nærmere i næste nr. af *Nyt fra Museumsforeningen*, hvoraf det også vil fremgå, hvornår der kan ske tilmelding.

Åbningstider for Hørsholm Egns Museum:
Udstillinger: Tirsdag – søndag kl. 13-16.
Lokalarkivet: Tirsdag kl. 10-12, onsdag kl. 13-17, samt efter aftale.
Kontortid: Tirsdag-fredag kl. 10-14.
Telefon: 45 86 07 11
Mail: post@hoersholmmuseum.dk
Hjemmeside: www.hoersholmmuseum.dk.

Nyt fra Museumsforeningen
udgivet af Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn.
Redaktion: Jens Thorkil Hansen (JTH) (ansvh.) og Lene Bruunsgaard (LB)
Oplag: 800 eksemplarer
Tryk: Digitalsystem, Hørsholm
Deadline indlæg til næste nr.: 1. marts 2007
Museumsforeningens bestyrelse: Jens Thorkil Hansen (formand), Hanne Bødtger (næstformand), Elisabeth Just Møller (orlov), Eva Würtz (konstitueret), Poul Væver (kasserer) samt Poul Erik Stjernholm. Suppleanter: Ruth Hallander og Thorkild Gruelund.

Med mindre andet fremgår, er eftertryk af bladets artikler tilladt med tydelig kildehenvisning.